

**ВІДКРИТИЙ МІЖНАРОДНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
РОЗВИТКУ ЛЮДИНИ «УКРАЇНА»**

Хмельницький інститут соціальних технологій

Кафедра фізичної терапії, ерготерапії, фізичної культури і спорту

ЗАТВЕРДЖУЮ

Директор Хмельницького
інституту соціальних технологій
Університету „Україна”

М. Є. Чайковський

„07” 09 2020 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

2.1.11. Фізична реабілітація при захворюваннях нервової системи

(шифр і назва навчальної дисципліни)

освітня програма Фізична реабілітація

(назва освітньої програми)

освітнього рівня бакалавр

(назва освітнього рівня)

галузь знань 22 «Охорона здоров'я»

(шифр і назва галузі знань)

Спеціальність(ності) 227 «Фізична реабілітація»

(шифр і назва спеціальності(тей))

Спеціалізація(ї) _____

(назва спеціалізації)

інститут, філія, факультет, коледж Хмельницький інститут соціальних технологій

(назва навчально-виховного підрозділу)

Обсяг, кредитів: 90/3

Форма підсумкового контролю: екзамен

Хмельницький 2020 рік

Робоча програма Фізична реабілітація при захворюваннях нервової системи
(назва навчальної дисципліни)

для студентів за галуззю знань 22 «Охорона здоров'я»
спеціальністю 227 «Фізична реабілітація»

„07” вересня 2020 року – 38 с.

Розробники:

Малоголовка Олександр Андрійович – доцент кафедри фізичної терапії, ерготерапії, фізичної культури і спорту Хмельницького інституту соціальних технологій, кандидат медичних наук

(вказати авторів, їхні посади, навчально-виховний підрозділ, кафедру, наукові ступені та вчені звання)

Викладачі:

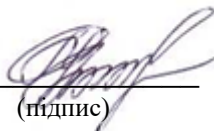
Малоголовка Олександр Андрійович – доцент кафедри фізичної терапії, ерготерапії, фізичної культури і спорту Хмельницького інституту соціальних технологій, кандидат медичних наук

(вказати всіх викладачів, які працюють за даною програмою, їхні посади, навчально-виховний підрозділ, кафедру, наукові ступені та вчені звання)

Робочу програму розглянуто і затверджено на засіданні кафедри фізичної терапії, ерготерапії, фізичної культури і спорту

Протокол від „07” вересня 2020 року № 1

Завідувач кафедри
фізичної терапії, ерготерапії,
фізичної культури і спорту

(підпис)

Л. С. Кравчук
(прізвище та ініціали)

„07” вересня 2020 року

Робочу програму погоджено з гарантом освітньо-професійної програми
(керівником проектної групи) Фізична терапія, ерготерапія (2017 р.)
(назва освітньої програми)

„07” вересня 2020 року

Гарант освітньо-професійної
програми (керівник проектної групи)

(підпис)

В. В. Крупа
(прізвище та ініціали)

ПРОЛОНГАЦІЯ РОБОЧОЇ НАВЧАЛЬНОЇ ПРОГРАМИ

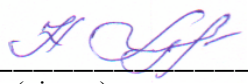
Навчальний рік	2019/2020	20___/20___	20___/20___	20___/20___
Дата засідання кафедри	07.09.2020 р.			
№ протоколу	№1			
Підпис завідувача кафедри				

Матеріали до курсу розміщені на сайті Інтернет-підтримки навчального процесу <http://vo.uu.edu.ua/> за адресою:
<https://vo.uu.edu.ua/course/view.php?id=10257>
 (вказати адресу)

Робочу програму перевірено

„07” вересня 2020 року

Заступник директора
з навчально-виховної роботи
Хмельницького інституту
соціальних технологій

 (підпис)

Н. І. Луцкевич
 (прізвище та ініціали)

ЗМІСТ

1.	ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ.....	5
2.	МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ.....	6
3.	РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ ЗА ДИСЦИПЛІНОЮ, ВІДПОВІДНІСТЬ ПРОГРАМНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ТА РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ КОМПОНЕНТАМ ОСВІТНЬОЇ ПРОГРАМИ.....	6
4.	ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ.....	9
4.1.	Анотація дисципліни.....	9
4.2.	Структура навчальної дисципліни.....	11
4.2.1.	<i>Тематичний план.....</i>	11
4.2.2.	<i>Навчально-методична картка дисципліни.....</i>	13
4.3.	Форми організації занять.....	14
4.3.1.	<i>Теми семінарських занять.....</i>	14
4.3.2.	<i>Індивідуальні завдання .....</i>	14
4.3.3.	<i>Індивідуальна навчально-дослідна робота .....</i>	14
4.3.4.	<i>Теми самостійної роботи студентів .....</i>	16
5.	МЕТОДИ НАВЧАННЯ.....	18
5.1.	Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності.....	18
5.2.	Методи стимулювання інтересу до навчання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності.....	19
5.3.	Інклюзивні методи навчання.....	19
6.	СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ.....	20
6.1	Загальні критерії оцінювання навчальних досягнень студентів.....	21
6.2.	Система оцінювання роботи студентів упродовж семестру.....	22
6.3.	Оцінка за теоретичний і практичний курс: шкала оцінювання національна та ECTS.....	23
6.4.	Оцінка за екзамен: шкала оцінювання національна та ECTS.....	23
6.5.	Загальна оцінка з дисципліни: шкала оцінювання національна та ECTS..	23
6.6.	Розподіл балів, які отримують студенти.....	24
6.7.	Орієнтовний перелік питань до екзамену.....	24
7.	МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ.....	25
7.1.	Навчально-методичні аудіо- і відеоматеріали, у т.ч. для студентів з інвалідністю.....	26
7.2.	Глосарій (термінологічний словник).....	26
7.3.	Рекомендована література.....	36
7.4.	Інформаційні ресурси.....	38
8.	МАТЕРІАЛЬНО-ТЕХНІЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ.....	38

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, спеціалізація, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Загальний обсяг кредитів – 3	Галузь знань 22 «Охорона здоров’я»	Вид дисципліни вибіркова	
	Спеціальність 227 «Фізична терапія, ерготерапія»	Цикл підготовки загальний	
Модулів – 1	Спеціалізація немає	Рік підготовки:	
Змістових модулів – 2		4-й	4-й
Індивідуальне науково-дослідне завдання: реферат	Мова викладання, навчання та оцінювання: українська	Семестр	
Загальний обсяг годин – 90		7-й	7-й
		Лекції	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2 самостійної роботи студента – 4	Освітній ступінь: бакалавр	16 год.	6 год.
		Практичні, семінарські	
		14 год.	4 год.
		Лабораторні	
		–	–
		Самостійна робота	
		60	80
		Індивідуальні завдання: 6 год.	
		Вид семестрового контролю: екзамен	

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної та індивідуальної роботи становить:

для денної форми навчання – 33,3% аудиторних занять, 66,7% самостійної роботи;

для заочної форми навчання – 11,1% аудиторних занять, 88,9% самостійної роботи.

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Мета: дати студентам знання про основні захворювання нервової системи та сформуванню систему знань щодо особливості фізичної реабілітації хворих із захворюваннями нервової системи.

Завдання:

- дати теоретичні знання про основні нозології та методи фізичної реабілітації при захворюваннях нервової системи.
- створити уявлення про сучасний стан захворюваності нервової системи, про показання та протипоказання до застосування різних методів фізичної реабілітації при цих захворюваннях,
- дати змогу майбутнім фахівцям опанувати практичними навичками з методів фізичної реабілітації при захворюваннях нервової системи,
- підготувати професійно та морально-психологічно до діяльності в лікувальних закладах в умовах конкуренції,
- активізація самостійної пізнавальної діяльності студентів.

3. РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ ЗА ДИСЦИПЛІНОЮ, ВІДПОВІДНІСТЬ ПРОГРАМНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ТА РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ КОМПОНЕНТАМ ОСВІТНЬОЇ ПРОГРАМИ

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

знати:

загальні поняття про захворювання нервової системи та їх реабілітацію; застосування методів фізичної реабілітації при захворюваннях центральної та периферичної нервової системи; особливості фізичної реабілітації хворих церебральним паралічем, класифікація за формами захворювання, ступені важкості та стадії розвитку патологічного процесу; фізичну реабілітацію у післяінсультному стані; особливість фізичної реабілітації при запальних процесах центральної нервової системи (менінгіти, енцефалопатії, арахноїдити); фізичну реабілітацію осіб з ураження спинного мозку; фізичну реабілітацію осіб з хворобою Паркінсона, та її наслідків; фізичну реабілітацію при мієлітах, поліомієлітах; дифузний атеросклероз судин головного мозку; розсіяний склероз. Особливість застосування засобів фізичної реабілітації при радикуліті невритів та невралгіях; фізичну реабілітацію при соматоформній вегетативній дисфункції, неврозоподібних станах, нетрадиційні засоби у реабілітації хворих з захворюваннями нервової системи;

вміти:

вибирати та застосовувати реабілітаційні заходи при захворюваннях нервової системи (дитячий церебральний параліч, післяінсультний стан, менінгіти, енцефалопатії, арахноїдити, ураження спинного мозку, хвороба Паркінсона,

мієліти, поліомієліти, дифузний атеросклероз судин головного мозку, розсіяний склероз, черепно-мозкова травма, мала хорія, неврити та невралгії, радикуліти, міопатії, невропатії, соматоформній вегетативній дисфункції, відповідно до важкості захворювання та вікових особливостей; розробляти та впроваджувати рекомендації і комплекси вправ з відновлення або компенсації захворювань нервової системи.

Рядок дисципліни в „Матриці відповідності загальних програмних компетентностей компонентам освітньої програми”

ЗК 1. Здобуття знань і розумінь поглибленого рівня в розв’язанні завдань у фізичній реабілітації шляхом застосування комплексу сучасних методик та методів; критичне осмислення відповідних проблем, наявних у галузі охорони здоров’я людини.

ЗК 2. Здатність здійснювати інформаційний пошук та роботу з бібліотечними ресурсами, базами даних та он-лайн ресурсами за обраною галуззю знань.

ЗК 3. Здатність здійснювати обробку та інтерпретацію отриманих експериментальних і емпіричних даних та використовувати їх у практичній діяльності.

ЗК 4. Здатність до здійснення пошукової (евристичної) діяльності, дослідження пріоритетних напрямів розвитку технологій у фізичній реабілітації, організації і проведення оздоровчо-реабілітаційних заходів із різним контингентом населення.

ЗК 10. Формування системи знань у фізичної реабілітації, використовуючи унікальні дані, обґрунтовані рішення, нові інтерпретації, інноваційні методи.

ЗК 11. Здатність використовувати сучасні дані, накопичені в результаті наукових досліджень як безпосередньо в предметній області фізичної реабілітації, так і в фізіології, медицині, біохімії, біомеханіці, психології, педагогіці, теорії управління.

ЗК 12. Здатність до проведення реабілітаційного обстеження та тестування основних функціональних можливостей пацієнтів різних нозологічних груп; обробки інформації.

ЗК 13. Знання та навички до використання пристроїв, приладів та обладнання для проведення реабілітаційних заходів; пристроїв та обладнання для контролю основних життєвих показників пацієнта; технічних допоміжних засобів пересування та самообслуговування.

ЗК 16. Здатність до аналізу, співставлення, порівняння варіантів розвитку системи фізичної реабілітації, розв’язання у контексті викликів XXI ст.

Рядок дисципліни в „Матриці відповідності спеціальних (фахових) програмних компетентностей компонентам освітньої програми”

СК 1. Здобуття знань і розумінь поглибленого рівня в розв’язанні наукових проблем у фізичній реабілітації шляхом застосування комплексу

сучасних методик та методів досліджень; критичне осмислення відповідних проблем, наявних у галузі охорони здоров'я, фізичної реабілітації.

СК 5. Здатність до проведення реабілітаційного обстеження та тестування основних функціональних можливостей пацієнтів різних нозологічних груп; обробки інформації.

СК 6. Знання та навички до використання пристроїв, приладів та обладнання для проведення реабілітаційних заходів; пристроїв та обладнання для контролю основних життєвих показників пацієнта; технічних допоміжних засобів пересування та самообслуговування.

СК 7. Здатність адаптувати людей, які мають функціональні обмеження, до фізичних і соціальних умов навколишнього середовища.

СК 9. Здатність до визначення оптимізації функціонального стану людини, підвищення рівня здоров'я.

СК 10. Розробляти профілактичні заходи щодо захворювань і ускладнень внаслідок підвищення неспецифічних і специфічних факторів захисту.

СК 14. Здатність визначати характерні особливості розвитку і функціонування організму, пов'язаних із вадю тієї або іншої функціональної системи.

Список забезпечення програмних результатів навчання (РН) відповідними компонентами освітньої програми

ПР 1. Демонструвати готовність до зміцнення та збереження особистого та громадського здоров'я шляхом використання рухової активності людини та проведення роз'яснювальної роботи серед пацієнтів/клієнтів, членів їх родин, медичних фахівців, а також покращення довкілля громади.

ПР 2. Спілкуватися усно та письмово українською та іноземною мовами у професійному середовищі, володіти фаховою термінологією та професійним дискурсом, дотримуватися етики ділового спілкування; складати документи, в тому числі іноземною мовою (мовами).

ПР 3. Використовувати сучасну комп'ютерну техніку; знаходити інформацію з різних джерел; аналізувати вітчизняні та зарубіжні джерела інформації, необхідної для виконання професійних завдань та прийняття професійних рішень.

ПР 4. Застосовувати у професійній діяльності знання біологічних, медичних, педагогічних та психосоціальних аспектів фізичної терапії та ерготерапії.

ПР 6. Застосовувати методи й інструменти визначення та вимірювання структурних змін та порушених функцій організму, активності та участі, трактувати отриману інформацію.

ПР 7. Трактувати інформацію про наявні у пацієнта / клієнта порушення за Міжнародною класифікацією функціонування, обмеження життєдіяльності та здоров'я (МКФ) та Міжнародною класифікацією функціонування, обмеження життєдіяльності та здоров'я дітей і підлітків (МКФ ДП).

ПР 8. Реалізувати індивідуальні програми фізичної терапії, ерготерапії.

ПР 9. Здійснювати заходи фізичної терапії для ліквідації або компенсації рухових порушень та активності.

ПР 10. Здійснювати заходи ерготерапії для ліквідації або компенсації функціональних та асоційованих із ними обмежень активності та участі в діяльності.

ПР 11. Застосовувати сучасні науково-доказові дані у професійній діяльності.

ПР 12. Обирати оптимальні форми, методи і прийоми, які б забезпечили шанобливе ставлення до пацієнта/клієнта, його безпеку/захист, комфорт та приватність.

4. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

4.1. Анотація дисципліни

Змістовий модуль 1.

Загальне поняття про нервову систему, її будову і функціонування в нормі і патології.

Тема 1. Загальна будова нервової системи

Півкулі головного мозку. Оболонки мозку. Кровообіг мозку.

Підкіркові утворення. Мозковий стовбур. Мозочок. Спинний мозок. Периферична нервова система. Вегетативна нервова система.

Тема 2. Фізіологія нервової системи.

Поняття про рефлекс і рефлекторну дугу. Будова і функціонування рецепторного апарату. Провідникова система та екстрапірамідальні шляхи.

Тема 3. Прояви патології нервової системи.

Патологія координаційної системи. Атаксичні, або дискоординаторні, розлади. Топіко-діагностичне значення безумовних рефлексів, що досліджуються в клініці. Шкірні рефлекси. Сухожильні рефлекси. Патологічні рефлекси. Пірамідальні ознаки. Патологічні синкінези. Прояви патології пірамідальної системи. Центральний (спастичний) параліч. Периферичний параліч. Патологія екстрапірамідальної системи і її прояви.

Тема 4. Чутливість і її розлади.

Аналізатори, як єдина функціональна система. Види чутливості. Методи перевірки чутливості. Порушення чутливості. Типи порушення чутливості. Провідні шляхи. Поняття про біль. Іррадіація болю.

Змістовий модуль 2.

Фізична реабілітація захворювань спинного мозку та периферичної нервової системи.

Тема 5. Проблематика соматоформної вегетативної дисфункції нервової системи

Загальне поняття про соматоформну вегетативну дисфункцію нервової системи (СВДНС), термінологічні аналоги і синоніми . Форми СВДНС. Больові прояви вегетативної дисфункції. Ангіоневроз. Прояви ангіоневрозу

Тема 6. Фізична реабілітація при невралгіях та невритах

Загальне поняття про захворювання периферичної нервової системи. Поняття про невралгії. Потилична невралгія. Міжреберна невралгія. Фізична реабілітація хворих з невралгіями. Методи профілактики захворювання та його ускладнень.

Тема 7. Фізична реабілітація при плекситах

Неврити сплетень (плексити) Плечовий плексит: лікування положенням, лікувальна гімнастика, фізіотерапія. Попереково-крижовий плексит: лікування положенням, лікувальна гімнастика, фізіотерапія..

Тема 8. Фізична реабілітація при радикуліті.

Поняття радикулопатія, радикуліт. Радикулопатія попереково-крижового сплетіння, шийна і шийно-грудна радикулопатія. Схема занять лікувальною гімнастикою. Застосування засобів фізичної реабілітації.

Дисципліни, вивчення яких обов'язково передують цій дисципліні: нормальна анатомія, фізіологія, основи клінічної патології, вікова анатомія і фізіологія, фізіотерапія, курортологія.

Міжпредметні зв'язки: фізична реабілітація при захворюваннях опорно-рухового апарату, масаж, фізична реабілітація при захворюваннях органів дихання.

4.2. Структура навчальної дисципліни

4.2.1. Тематичний план

Назви змістових модулів і тем	Розподіл годин між видами робіт														Форми та методи контролю знань
	денна форма							заочна форма							
	Усього	аудиторна					с.р.	Усього	аудиторна					с.р.	
		у тому числі							у тому числі						
	л	сем	пр	лаб	інд		л	сем	пр	лаб	інд				
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
Змістовий модуль 1. Загальне поняття про нервову систему, її будову і функціонування в нормі і патології.															
Тема 1. Загальна будова нервової системи	10	2	–	2	–	–	6	10	2	–	–	–	–	8	АР: опитування СР: письмове завдання для самостійного опрацювання ІР: огляд додаткової літератури
Тема 2. Фізіологія нервової системи.	10	2	–	2	–	–	6	10	2	–	2	–	–	6	АР: письмове тестування СР: письмове завдання для самост. опрацювання ІР: підготовка та проведення презентації
Тема 3. Прояви патології нервової системи.	10	2	–	2	–	–	6	10	2	–	2	–	–	6	АР: співбесіда СР: підготовка та проведення презентації ІР: складання кросворду за основними термінами теми
Тема 4. Чутливість і її розлади.	10	2	–	2	–	–	6	10	–	–	–	–	–	10	АР: опитування СР: письмове завдання для самостійного опрацювання ІР: Перегляд відеоматеріалів на тему «ЛФК при невралгіях» «ЛФК при невритах»
Модульний контроль	2	–	–	–	–	2	–	2	–	–	–	–	2	–	комп'ютерне тестування
Разом за змістовим модулем 1	42	8	–	8	–	2	24	42	6	–	4	–	2	30	
Змістовий модуль 2.															
Фізична реабілітація захворювань спинного мозку та периферичної нервової системи															
Тема 5. Проблематика соматоформної вегетативної дисфункції нервової системи	10	2	–	2	–	–	6	10	–	–	–	–	–	10	АР: опитування СР: письмове завдання для самостійного опрацювання ІР: огляд додаткової літератури
Тема 6. Фізична реабілітація при невралгіях та невритах	10	2	–	2	–	–	6	10	–	–	–	–	–	10	АР: письмове тестування СР: письмове завдання для самост. опрацювання ІР: підготовка та проведення презентації
Тема 7. Фізична реабілітація при плекситах	10	2	–	2	–	–	6	10	–	–	–	–	–	10	АР: письмове тестування СР: письмове завдання для самост. опрацювання ІР: Підготовка презентації доповідей на

																теми: «Догляд за хворими у різних стадіях і формах порушення мозкового кровообігу», «Лікувальна фізкультура при порушення мозкового кровообігу», «Фізична реабілітація наслідків порушення мозкового кровообігу»
Тема 8. Фізична реабілітація при радикуліті.	10	2	–	–	–	–	8	10	–	–	–	–	–	10		АР: співбесіда СР: підготовка та проведення презентації ІР: складання кросворду за основними термінами теми
Модульний контроль	2	–	–	–	–	2	–	2	–	–	–	–	2	–		комп'ютерне тестування
Разом за змістовим модулем 2	42	8	–	6	–	2	26	42	–	–	–	–	2	40		
Усього годин	84	16	–	14	–	4	50	84	6	–	4	–	4	70		
ІНДЗ	6	–	–	–	–	6	–	6	–	–	–	–	6	–		ІНДЗ: реферат
Усього годин	90	16	–	14	–	10	50	90	6	–	4	–	10	70		

4.3. Форми організації занять

4.3.1. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Загальна будова нервової системи	2
2	Фізіологія нервової системи.	2
3	Прояви патології нервової системи	2
4	Чутливість і її розлади.	2
5	Проблематика соматоформної вегетативної дисфункції нервової системи	2
6	Фізична реабілітація при невралгіях та невритах	2
7	Фізична реабілітація при плекситах	2
Разом		14

4.3.2. Індивідуальні завдання

1. Робота з додатковим ілюстративним матеріалом (Атласи з нормальної анатомії людини).
2. Перегляд відеоматеріалів із джерел Internet на тему „ Фізіологія нервової системи ”.
3. Огляд додаткової літератури з неврології.
4. Перегляд відеоматеріалів на тему «ЛФК при невралгіях» «ЛФК при невритах».
5. Огляд додаткової літератури на тему «Фізіотерапія при невралгіях різної локалізації».
6. Огляд додаткової літератури на тему «Природні та преформовані фактори у лікуванні корінцевого синдрому».
7. Підготовка презентації доповідей на теми: «Догляд за хворими у різних стадіях і формах порушення мозкового кровообігу», «Лікувальна фізкультура при порушення мозкового кровообігу», «Фізична реабілітація наслідків порушення мозкового кровообігу».

4.3.3. Індивідуальна навчально-дослідна робота (навчальний проект)

Індивідуальна навчально-дослідна робота (ІНДР) є видом позааудиторної індивідуальної діяльності студента, результати якої використовуються у процесі вивчення програмового матеріалу навчальної дисципліни. Завершується виконання студентами ІНДР прилюдним захистом навчального проекту.

Індивідуальне навчально-дослідне завдання (ІНДЗ) з курсу – це вид науково-дослідної роботи студента, яка містить результати дослідницького пошуку, відображає певний рівень його навчальної компетентності.

Мета ІНДЗ: самостійне вивчення частини програмового матеріалу, систематизація, узагальнення, закріплення та практичне застосування знань із

навчального курсу, удосконалення навичок самостійної навчально-пізнавальної діяльності.

Зміст ІНДЗ: завершена теоретична або практична робота у межах навчальної програми курсу, яка виконується на основі знань, умінь та навичок, отриманих під час лекційних, семінарських, практичних та лабораторних занять і охоплює декілька тем або весь зміст навчального курсу.

Види ІНДЗ, вимоги до них та оцінювання:

- складання ситуаційних завдань із різних тем курсу (**3 бали**);
- огляд літератури з конкретної тематики (**4 бали**);
- анотація прочитаної додаткової літератури з курсу, бібліографічний опис, тематичні розвідки (**4 бали**);
- підготовка наукової статті з будь-якої теми курсу (**13 балів**);
- участь у науковій студентській конференції (**3 бали**);
- дослідження різноманітних питань з тематики дисципліни у вигляді есе (**3 бали**).
- дослідження з тематики дисципліни у вигляді реферату (охоплює весь зміст навчального курсу) – **13 балів**.

Орієнтовна структура ІНДЗ – дослідження у вигляді реферату: вступ, основна частина, висновки, додатки (якщо вони є), список використаних джерел.

Тематика ІНДЗ

1. Профілактика запальних процесів спинного мозку.
2. Механотерапія при запальних процесах утворень спинного мозку. Покази та протипокази.
3. Гідрокінезотерапія дитячого церебрального паралічу.
4. Особливості динамічної пропріоцептивної корекції варіантів дитячого церебрального паралічу.
5. Реабілітація хворих після інсульту на другому, третьому і четвертому етапах.
6. Фізична реабілітація при менінгітах, арахноїдитах, енцефалопатії головного мозку. Етіологія, патогенез, клініка, особливості фізичної реабілітації при менінгіті.
7. Етіологія, патогенез, клініка, особливості фізичної реабілітації при енцефалопатії, арахноїдиті. Протипоказання.
8. Фізична реабілітація осіб з ураженням спинного мозку. Періоди травматичної хвороби спинного мозку.
9. Реабілітація при спастичності, контрактурах. Характеристика спастичності.
10. Пролежні, методи лікування.
11. Фізична реабілітація при мієлітах, поліомієлітах. Етіологія. Патогенез.

**Критерії оцінювання ІНДЗ
(дослідження у вигляді реферату)**

№ з/п	Критерії оцінювання роботи	Максимальна кількість балів за кожним критерієм
1.	Обґрунтування актуальності, формулювання мети, завдань та визначення методів дослідження	1 бал
2.	Складання плану реферату	1 бал
3.	Критичний аналіз суті та змісту першоджерел. Виклад фактів, ідей, результатів досліджень у логічній послідовності. Аналіз сучасного стану дослідження проблеми, розгляд тенденцій подальшого розвитку даного питання	4 бали
4.	Дотримання правил реферування наукових публікацій	2 бали
5.	Доказовість висновків, обґрунтованість власної позиції, пропозиції щодо розв'язання проблеми, визначення перспектив дослідження	4 балів
6.	Дотримання вимог щодо технічного оформлення структурних елементів роботи (титульний аркуш, план, вступ, основна частина, висновки, додатки (якщо вони є), список використаних джерел, посилання	1 бал
Разом		13 балів

Оцінка за ІНДЗ у вигляді реферату: шкала оцінювання національна та ECTS

Оцінка за 13-бальною системою		Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
10 – 13	відмінно	5	A	відмінно
7 – 9	добре	4	BC	добре
5 – 6	задовільно	3	DE	задовільно
0 – 4	незадовільно	2	FX	незадовільно з можливістю повторного виконання

4.3.4. Темы самостійної роботи студентів

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Загальні поняття про захворювання серцево-судинної системи та їх реабілітацію.	6
2	Фізична реабілітація при недостатності кровообігу та атеросклерозі.	6

3	Гіпертонічна хвороба та гіпертонічні кризи.	6
4	Фізична реабілітація при ішемічній хворобі серця.	6
Модульний контроль		2
5	Фізична реабілітація при нейроциркуляторній дистонії.	6
6	Фізична реабілітація при облітеруючому ендартеріїті.	6
7	Фізична реабілітація при варикозному розширенні вен.	6
8	Сучасні фізіотерапевтичні технології в програмах фізичної реабілітації при захворюваннях серцево-судинної системи.	8
Модульний контроль		2
ІНДЗ		6
Разом		60

КАРТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТА

Змістовий модуль та теми курсу	Академічний контроль	Бали	Термін виконання (тижні)
Змістовий модуль 1.			
Тема 1. Загальна будова нервової системи (6 год.)	завдання до самостійної роботи, індивідуальне завдання	1	I
Тема 2. Фізіологія нервової системи. (6 год.)	завдання до самостійної роботи, індивідуальне завдання	1	II-III
Тема 3. Прояви патології нервової системи. (6 год.)	завдання до самостійної роботи, індивідуальне завдання	1	IV-V
Тема 4. Чутливість і її розлади. (6 год.)	завдання до самостійної роботи, індивідуальне завдання	1	VI-VII
Підсумкова модульна контрольна робота (2 год.)	Тестування	5	VII
Всього: 26 год.	Всього: 9 балів		
Змістовий модуль 2.			
Тема 5. Проблематика соматоформної вегетативної дисфункції нервової системи (6 год.)	завдання до самостійної роботи, індивідуальне завдання	1	VIII- IX
Тема 6. Фізична реабілітація при невралгіях та невритах (6 год.)	завдання до самостійної роботи, індивідуальне завдання	1	X-XI
Тема 7. Фізична реабілітація при плекситах (6 год.)	завдання до самостійної роботи, індивідуальне завдання	1	XII-XIII
Тема 8. Фізична реабілітація при радикуліті. (8 год.)	завдання до самостійної роботи, індивідуальне завдання	1	XIV-XV
Підсумкова модульна контрольна робота (2 год.)	Тестування	5	XV
Всього: 28 год.	Всього: 9 балів		
Індивідуальна навчально-дослідна робота: 6 год.	Реферат	13	XV
Разом: 60 год.	Разом: 31 бал		

5. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

5.1. Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності

1. За джерелом інформації:

- *словесні*: лекція (традиційна, проблемна тощо) із застосуванням комп'ютерних інформаційних технологій (презентація PowerPoint), семінари, пояснення, розповідь, бесіда;
- *наочні*: спостереження, ілюстрація, демонстрація;
- *практичні*: вправи.

2. За логікою передачі і сприйняття навчальної інформації: індуктивні, дедуктивні, аналітичні, синтетичні.

3. За ступенем самостійності мислення: репродуктивні, пошукові, дослідницькі.

4. За ступенем керування навчальною діяльністю: під керівництвом викладача; самостійна робота студентів із книгою; виконання індивідуальних навчальних проектів.

Методи викладання навчального матеріалу визначаються викладачем в залежності від виду занять, змісту теми, цілей і завдань, можливостей студентів та часом, відведеним для вивчення теми.

В ході лекцій використовуються наступні методи:

- пояснювально-ілюстративна лекція включає усний виклад навчального матеріалу з ілюстрацією таблиць, слайдів, роздаткового матеріалу, з використанням ТЗН.

- лекція з елементами бесіди, яка включає усний виклад навчального матеріалу, великого за обсягом, складного за логічною побудовою у якому застосовується питально-відповідальний метод навчання з використанням ілюстративного матеріалу.

- проблемна лекція спрямована на розвиток логічного мислення студентів, коли при читанні лекції перед студентами формулюється проблема для самостійного осмислення того, що далі розкривається викладачем; у ході лекції студентам може видаватися надрукований роздавальний матеріал або здійснюватися показ таблиць, слайдів, які допомагають студентам у вирішенні поставленої проблеми.

В ході семінарських занять застосовуються наступні методи:

- семінарське заняття організовується у формі доповідей і обговорень. Увага студентів зосереджена висвітленні матеріалу з наданням інформації про нові наукові розробки.

- репродуктивний метод застосовується при проведенні підсумкового семінару з змістового модуля з використанням тестового контролю у ІКЦ.

5.2. Методи стимулювання інтересу до навчання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності:

Методи стимулювання інтересу до навчання: навчальні дискусії; створення ситуації пізнавальної новизни; створення ситуацій зацікавленості (метод цікавих аналогій тощо).

Під час викладання навчальної дисципліни „**Фізична реабілітація при захворюваннях нервової системи**” застосовуються наступні методи стимулювання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності студентів:

1. Метод створення ситуації новизни навчального матеріалу – надання нових фактів та самостійний їх пошук створює відчуття збагачення знаннями спонукає студентів до самовдосконалення.

2 Метод опори на життєвий досвід студентів – використання викладачем у навчальному процесі життєвого досвіду студентів – фактів, явищ, які вони спостерігали в житті, або в яких самі брали участь.

3. Метод емоційно-морального стимулювання – включення у зміст навчання моральних ситуацій прикладів з життя.

4. Метод зацікавлення – реалізується за допомогою цікавих прикладів, парадоксальних фактів (цікаві аналогії, проблемні запитання, досліді).

5. Метод емоційного сплеску та заохочення – підтримка, підбадьорювання, заохочення; педагог має демонструвати своє прагнення допомогти студенту, бути впевненим у його силах та здібностях.

6. Метод пізнавальних ігор:

- *ділова гра* – діалог на професійному рівні, в якому відбуваються зіткнення різних думок, пропозицій, і взаємна критика гіпотез. Їх обґрунтування, що призводить до появи нових знань і уявлень;

- *рольова гра* – імпровізоване розігрування заданої ситуації;

- *інтерактивна гра* – метод навчання, заснований на досвіді, отриманому в результаті спеціально організованої соціальної взаємодії учасників з метою зміни індивідуальної моделі поведінки;

- *симуляція* – метод навчання, який моделює обмежені в часі, конкретні життєві ситуації, результат яких залежить від поведінки учасників процесу взаємодії.

5.3. Інклюзивні методи навчання

1. Методи формування свідомості: бесіда, диспут, лекція, приклад, пояснення, переконання.

2. Метод організації діяльності та формування суспільної поведінки особистості: вправи, привчання, виховні ситуації, приклад.

3. Методи мотивації та стимулювання: вимога, громадська думка. Неприпустимо застосовувати в інклюзивному вихованні методи емоційного стимулювання – змагання, заохочення, переконання.

4. Метод самовиховання: самопізнання, самооцінювання, саморегуляція.

5. Методи соціально-психологічної допомоги: консультування, аутотренінг, стимуляційні ігри.

6. Спеціальні методи: патронат, супровід, тренінг, медіація.

7. Спеціальні методи педагогічної корекції, які варто використовувати для цілеспрямованого виправлення поведінки або інших порушень, викликаних спільною причиною. До спеціальних методів корекційної роботи належать: суб'єктивно-прагматичний метод, метод заміщення, метод „вибуху”, метод природних наслідків і трудовий метод.

6. СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Навчальна дисципліна „**Фізична реабілітація при захворюваннях нервової системи**” оцінюється за модульно-рейтинговою системою. Вона складається з 2 змістових модулів.

Результати навчальної діяльності студентів оцінюються за 100 бальною шкалою в кожному семестрі окремо.

За результатами поточного, модульного та семестрового контролів виставляється підсумкова оцінка за 100-бальною шкалою, національною шкалою та шкалою ECTS.

Модульний контроль: кількість балів, які необхідні для отримання відповідної оцінки за кожен змістовий модуль упродовж семестру.

Семестровий (підсумковий) контроль: виставлення семестрової оцінки студентам, які опрацювали теоретичні теми, практично засвоїли їх і мають позитивні результати, набрали необхідну кількість балів.

Загальні критерії оцінювання успішності студентів, які отримали за 4-бальною шкалою оцінки „відмінно”, „добре”, „задовільно”, „незадовільно”, подано в таблиці нижче.

Кожний модуль включає бали за поточну роботу студента на семінарських, практичних, лабораторних заняттях, виконання самостійної роботи, індивідуальну роботу, модульну контрольну роботу.

Виконання модульних контрольних робіт здійснюється в режимі комп'ютерної діагностики або з використанням роздрукованих завдань.

Реферативні дослідження та есе, які виконує студент за визначеною тематикою, обговорюються та захищаються на семінарських заняттях.

Модульний контроль знань студентів здійснюється після завершення вивчення навчального матеріалу модуля.

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання можуть бути:

- стандартизовані тести;
- наскрізні проекти;
- командні проекти;
- аналітичні звіти, реферати, есе;
- презентації результатів виконаних завдань та досліджень;

- студентські презентації та виступи на наукових заходах;
- інші види індивідуальних та групових завдань.

6.1. Загальні критерії оцінювання навчальних досягнень студентів

Оцінка	Критерії оцінювання
„відмінно”	Ставиться за повні та міцні знання матеріалу в заданому обсязі, вміння вільно виконувати практичні завдання, передбачені навчальною програмою; за знання основної та додаткової літератури; за вияв креативності в розумінні і творчому використанні набутих знань та умінь.
„добре”	Ставиться за вияв студентом повних, систематичних знань із дисципліни, успішне виконання практичних завдань, засвоєння основної та додаткової літератури, здатність до самостійного поповнення та оновлення знань. Але у відповіді студента наявні незначні помилки.
„задовільно”	Ставиться за вияв знання основного навчального матеріалу в обсязі, достатньому для подальшого навчання і майбутньої фахової діяльності, поверхову обізнаність із основною і додатковою літературою, передбаченою навчальною програмою. Можливі суттєві помилки у виконанні практичних завдань, але студент спроможний усунути їх із допомогою викладача.
„незадовільно”	Виставляється студентові, відповідь якого під час відтворення основного програмового матеріалу поверхова, фрагментарна, що зумовлюється початковими уявленнями про предмет вивчення. Таким чином, оцінка «незадовільно» ставиться студентові, який неспроможний до навчання чи виконання фахової діяльності після закінчення закладу вищої освіти без повторного навчання за програмою відповідної дисципліни.

6.2. Система оцінювання роботи студентів упродовж семестру

Вид діяльності студента	Максимальна кількість балів за одиницю	Змістовий модуль 1		Змістовий модуль 2	
		кількість одиниць	максимальна кількість балів	кількість одиниць	максимальна кількість балів
I. Обов’язкові					
1.1. Відвідування лекцій	1	4	4	4	4
1.2. Робота на семінарському і практичному занятті	3	4	12	3	9
1.3. Виконання завдань для самостійної роботи	1	4	4	4	4
1.4. Виконання модульної роботи	5	1	5	1	5
Разом			25		22
Максимальна кількість балів за обов’язкові види роботи: 47					
II. Вибіркові					
Виконання завдань для самостійного опрацювання (за вибором студента не більше 13 балів)					
2.1. Складання ситуаційних завдань із різних тем курсу					3
2.2. Огляд літератури з конкретної тематики					4
2.3. Анотація прочитаної додаткової літератури з курсу, бібліографічний опис, тематичні розвідки					4
2.4. Підготовка наукової статті з будь-якої теми курсу					13
2.5. Участь у науковій студентській конференції					3
2.6. Дослідження різноманітних питань з тематики дисципліни у вигляді есе					3
2.7. Виконання індивідуальних завдань (ІНДЗ)					13
Разом					13
Максимальна кількість балів за вибіркові види роботи: 13					
Всього балів за теоретичний і практичний курс: 60					

Кількість балів за роботу з теоретичним матеріалом, на практичних заняттях, під час виконання самостійної та індивідуальної навчально-дослідної роботи залежить від дотримання таких вимог:

- своєчасність виконання навчальних завдань;
- повний обсяг їх виконання;
- якість виконання навчальних завдань;
- самостійність виконання;
- творчий підхід у виконанні завдань;
- ініціативність у навчальній діяльності.

6.3. Оцінка за теоретичний і практичний курс: шкала оцінювання національна та ECTS

Оцінка за 60-бальною системою		Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
54 – 60 та більше	відмінно	5	A	відмінно
45 – 53	добре	4	BC	добре
36 – 44	задовільно	3	DE	задовільно
21 – 35	незадовільно	2	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
1 – 20		2	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

6.4. Оцінка за екзамен: шкала оцінювання національна та ECTS

Оцінка за 40-бальною системою		Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
36 – 40 та більше	відмінно	5	A	відмінно
30 – 35	добре	4	BC	добре
24 – 29	задовільно	3	DE	задовільно
14 – 23	незадовільно	2	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
1 – 13		2	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

6.5. Загальна оцінка з дисципліни: шкала оцінювання національна та ECTS

Оцінка за 100-бальною системою		Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
		екзамен		
90 – 100	відмінно	5	A	відмінно
82 – 89	добре	4	B	добре (дуже добре)
75 – 81	добре	4	C	добре
64 – 74	задовільно	3	D	задовільно
60 – 63	задовільно	3	E	задовільно (достатньо)
35 – 59	незадовільно	2	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
1 – 34	незадовільно	2	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

6.6. Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне тестування та самостійна робота											Екзамен	Сума
Змістовий модуль 1					Змістовий модуль 2							
T1	T2	T3	T4	МК 1	T5	T6	T7	T8	МК 2	ІНД3	не більше 40	не більше 100
5	5	5	5	5	5	5	5	2	5	13		

T1, T2 ... T8 – теми змістових модулів.

МК – модульний контроль

6.7. Орієнтовний перелік питань до екзамену

1. Загальна будова нервової системи
2. Периферична нервова система
3. Спинний мозок
4. Мозочок
5. Мозковий стовбур
6. Підкіркові ядра та екстрапірамідальні шляхи
7. Півкулі головного мозку
8. Вегетативна нервова система
9. Оболонки мозку
10. Кровопостачання мозку
11. Загальна будова нервової системи
12. Види чутливості
13. Методи перевірки чутливості
14. Провідні шляхи
15. порушення чутливості
16. Поняття про рефлекс і рефлексорну дугу
17. Безумовні рефлекси та їх патологічні прояви
18. Патологічні рефлекси.
19. Патологія пірамідальної системи.
20. Характеристики периферичного паралічу.
21. Патологія екстрапірамідальної системи
22. Види гіперкінезів
23. Загальне поняття про захворювання периферичної нервової системи
24. Поняття про невралгії та неврити
25. Неврити сплетень (плексити)
26. Радикуліти
27. Міопатії та їх фізична реабілітація
28. Дитячі церебральні паралічі
29. Порушення мозкового кровообігу:
30. Повільно прогресуючі порушення кровопостачання мозку (дисциркуляторна енцефалопатія);
31. Фізична реабілітація при церебро-васкулярній патології
32. Фізична реабілітація при менінгітах та енцефалітах

33. Фізична реабілітація осіб з ураженням спинного мозку
34. Фізична реабілітація при поліомієлітах
35. Загальне поняття про вегето-судинну дистонію
36. Поняття про соматоформну вегетативну дисфункцію
37. Больові прояви вегето-судинної дистонії .
38. Прояви ангіоневрозу
39. Фізична реабілітація при соматоформній вегетативній дисфункції нервової системи

БІЛЕТИ ДО ЕКЗАМЕНУ

**Відкритий міжнародний університет розвитку людини „Україна”
Хмельницький інститут соціальних технологій,
кафедра Фізичної терапії, ерготерапії, фізичної культури і спорту**

Освітній ступінь: **бакалавр**

Усі спеціальності: **227 Фізична терапія, ерготерапія**

Семестр: **VII**

Навчальна дисципліна: **Фізична реабілітація при захворюваннях нервової системи**

ЕКЗАМЕНАЦІЙНИЙ БІЛЕТ № 1

1. Загальна будова нервової системи
2. Патологічні рефлекси.
3. Лікувальна фізкультура при радикуліті.

Затверджено на засіданні кафедри Фізичної терапії, ерготерапії, фізичної культури і спорту

Протокол №1 від „07” вересня 2020 року.

Завідувач кафедри

_____

(підпис)

Л.С. Кравчук

(ПІБ)

Екзаменатор

_____

(підпис)

О. А. Малооголовка

(посада, ПІБ)

7. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

1. Опорний конспект лекцій
2. Методичні розробки до практичних занять.
3. Методичні розробки до виконання самостійної роботи студентів.
4. Орієнтовна тематика реферативних досліджень.
5. Ілюстративні матеріали.
6. Глосарій по дисципліні.
7. Питання до модульного контролю.
8. Питання до екзамену.

7.1. Навчально-методичні аудіо- і відеоматеріали, у т.ч. для студентів з інвалідністю

1. Фізіологія нервової системи. Рефлекторна дуга
<https://www.youtube.com/watch?v=0MDoXLqfd6w>
2. Лікувальна фізкультура при інсульті:
https://www.youtube.com/watch?v=pTLO5M3_WwI
3. Методичний відео-урок при ДЦП:
https://www.youtube.com/watch?v=KujXo2_Sn9s
4. Музика для релаксації : <https://www.youtube.com/watch?v=5lCRsLjMeso>

Для інклюзивного навчання:

- методики диференційованого підходу до процесу навчання й оцінювання знань, умінь і здібностей студентів з інвалідністю;
- дистанційні програми навчання для студентів із проблемами слуху і порушеннями опорно-рухового апарату.
- спеціалізовані комп'ютерні програми для навчання осіб з інвалідністю;
- забезпечення осіб із проблемами зору спеціальною літературою: книгами, підручниками, навчальними посібниками, журналами, надрукованими шрифтом Брайля та укрупненим шрифтом, і звуковими комп'ютерними програмами;
- наявність аудіовізуальних засобів навчання, спеціальної навчально-методичної літератури в електронному, друкованому, аудіовізуальному форматах для осіб з інвалідністю;
- дидактичні матеріали та засоби навчання осіб з інвалідністю для дистанційної та відкритої форм навчання.

7.2. Глосарій

(термінологічний словник)

Абілітація соціально-психологічна дітей і підлітків — формування особистості з такими властивостями, що дають змогу не лише інтегруватися у трудову діяльність, але й налагодити продуктивні стосунки з іншими людьми.

Агнозія — порушення процесів сприймання та впізнавання за умови збереженої чуттєвості й свідомості. Розрізняють агнозію зорову, слухову, тактильну тощо.

Аграфія (дисграфія) — неможливість (аграфія), або часткове специфічне порушення процесу письма (дисграфія).

Адаптація (лат. adaptare — пристосовувати) — пристосування фізичне і психічне до умов мінливого середовища з метою досягнення гомеостазу, сталості внутрішнього середовища, що забезпечує виживання. Є різні способи тлумачення цього терміна: 1) в еволюційній теорії — будь-яка зміна структури і поведінки, необхідна для виживання; 2) у соціології — зміни, необхідні для самозбереження в новому суспільному оточенні; 3) у психофізіології — зміна чутливості аналізаторів.

Адекватний — відповідний, точний.

Адинамія - різке зниження або повне припинення рухової активності.

Акинезія - нездатність хворого самостійно активно починати рух.

Альтернуючий - той, що чергується. У неврології, зазвичай, вживається для позначення поєднання ураження черепних нервів на одному боці тіла і розладів рухів або чутливості на іншому.

Алалія — брак або недорозвинення мовлення при збереженому слухові й первинно збереженому інтелекті. Алалія виникав у домовленнєвий період життя людини внаслідок органічного ураження мовленнєвих зон кори головного мозку.

Алексія (дислексія) — неможливість (алексія), або часткове специфічне порушення процесу читання (дислексія) у зв'язку з ураженням кори головного мозку.

Амнезія — порушення пам'яті.

Аналгезія — втрата больової чутливості.

Анамнез — детальні відомості про умови виникнення і перебігу хвороби, історію розвитку дитини на всіх етапах її життя. За змістом анамнез поділяється на медичний, психолого-педагогічний і соціально-психологічний тощо.

Анестезія - втрата чутливості до зовнішніх подразнень, особливо до болю.

Аномальний розвиток — значне відхилення від умовно-вікових норм фізичного та психічного розвитку, спричинене значними вродженими або набутими дефектами, що, у свою чергу, зумовлює потребу спеціальних умов виховання, навчання, життєдіяльності.

Арефлексія - відсутність одного, кількох або всіх рефлексів.

Асинхронія — нерівномірний, диспропорційний психічний розвиток, що порушує закони гетерохронії.

Астазія-абазія — розлад рухів у вигляді неможливості стояти і ходити без підтримки. Симптом ураження лобної долі головного мозку або демонстративний синдром.

Асинергія - порушення синергії, тобто узгодженої роботи м'язів.

Апраксія - порушення дій за відсутності паралічів і парезів. Наслідок ураження тім'яної або лобної долі кори головного мозку.

Атаксія - порушення координації рухів. Найчастіше є ознакою ураження мозочка. Може спостерігатись при ураженні інших відділів нервової системи - вестибулярного апарату, передніх відділів лобної долі головного мозку, а також при розладах глибокої чутливості (сенситивна атаксія).

Атетоз - гіперкінез у вигляді мимовільних повільних стереотипних химерних рухів, переважно в дистальних відділах кінцівок і м'язах обличчя.

Атонія - відсутність тону, зокрема, м'язів (м'язова атонія).

Атрофія - зменшення розмірів окремих органів або тканин організму, яке супроводжується занепадом їхньої життєдіяльності.

Афазія - порушення розуміння або продукування мови при відсутності розладів слуху і артикуляції, найчастіше - наслідок ураження середньої

частини верхньої скроневої звивини (сенсорна афазія) або задньої частини нижньої лобної звивини (моторна афазія).

Афект — уроджена елементарна докультурна форма переживань. Будь-яке психічне явище має два аспекти: інтелектуальний та афективний.

Брока центр (зона) — центр моторного мовлення, розташований у задній частині нижньої лобної звивини лівої півкулі.

Брадикінезія - уповільнення темпу рухів, зазвичай поєднується з олігокінезією і ригідністю, це ознака паркінсонізму.

Броун-Секара синдром - поєднання клінічних симптомів, що розвивається при ураженні половини поперечнику спинного мозку. На боці ураження спостерігаються спастичний параліч, провідникові порушення глибокої і складної чутливості, іноді атаксія. На рівні ураженого сегмента можливі корінцеві болі і гіперестезія, виникнення вузької зони аналгезії і терманестезії. На протилежному боці тіла спостерігається зниження чи втрата больової і температурної чутливості.

Бульбарний - відноситься до довгастого мозку. Наприклад, бульбарний параліч (розлад фонації, ковтання і артикуляції) при ураженні каудальної групи черепних нервів.

Ваготонія - стан вазомоторної нестабільності, який викликає гіперфункцію блукаючого нерва.

Васкуляризація — кровопостачання.

Вербальний — словесний. У психології цей термін використовується для означення знакового матеріалу, а також процесів оперування ним. Може бути усвідомленим (ряди слів, частини текстів тощо) та неусвідомленим (групи звуків, складів тощо). Вербальному матеріалові протиставляється невербальний — геометричні фігури, малюнки, предмети тощо.

Виховання — систематичне і цілеспрямоване управління процесом формування особистості.

Відчуття — пізнавальний психічний процес відображення в мозку людини окремих властивостей предметів та явищ за умови їх безпосередньої дії на органи чуття людини.

Внутрішня картина мовленнєвого дефекту — механізм психічної адаптації, що виявляється усвідомлено або несвідомо, у відповідь на виникнення мовленнєвого дефекту; до його складу входять сенситивний, емоційний, раціональний і вольовий компоненти.

Внутрішня картина хвороби (ВКХ). Відповідно до визначення Р.О. Лурія (1939), це "все те, що випробовує та переживає хворий, усі його відчуття його загальне самопочуття, самоспостереження, його уявлення про свою хворобу, її причини— весь той величезний світ хворого, що складається з дуже складних поєднань сприйняття і відчуття, емоцій, афектів, конфліктів, психічних переживань і травм".

Геміанестезія - втрата чутливості в одній половині тіла.

Гемібалізм - насильницькі рухи кидкового типу в кінцівках одного боку, ознака ураження екстрапірамідальної системи.

Геміпарез - слабкість м'язів кінцівок на одному боці тіла.

Геміплегія - параліч м'язів кінцівок на одному боці тіла.

Геміспазм - однобічне, тонічне, постійне або періодичне напруження м'язів. Часто розвивається в мімічних м'язах (лицевий геміспазм) є результатом подразнення корінця лицевого нерва або наслідком порушення іннервації мімічних м'язів після перенесеного паралічу лицевого нерва.

Гіпалгезія - зниження больової чутливості.

Гіпералгезія - підвищена чутливість до болю.

Гіперестезія - підвищена чутливість до подразників, що впливають на органи чуття.

Гіперкінез — насильницьке скорочення м'язів, що призводить до надлишкових рухів.

Гіперрефлексія - підвищення сегментарних функцій.

Гіпертонія - надмірне напруження м'язів, що проявляється їх опором розтягненню та порушенням функції відповідних м'язових органів.

Гіпестезія - зниження поверхневої чутливості.

Гіперонікування — система взаємостосунків у родині, коли дитиною занадто опікуються і контролюють її.

Гіпорефлексія — зниження рефлексів.

Гіпотонія - зниження тону будь-якої тканини, органу, кров'яного тиску.

Госпіталізм — зумовлені хронічною недостатністю спілкування тимчасові зміни психічного стану й поведінки дитини, що симптоматично подібні до виявів аутизму.

Деадаптація — порушення у процесі пристосування живого організму до дії факторів навколишнього і внутрішнього середовища.

Дежурін-Клюмпке параліч - параліч (парез) м'язів кисті з подальшою слабкістю згиначів і пальців. Хапальний рефлекс відсутній, не вдається викликати долонно-ротовий.

Дендрит - чутливий відросток у розгалуженнях нервової клітини.

Дефект — фізичний або психічний недолік, що зумовлює порушення в нормальному розвитку дитини.

Дефектологія (від лат. defectus — недолік і грец. logos — учення) — наука про психофізіологічні особливості розвитку дітей із порушеннями психічного, фізичного і/або розумового розвитку; про закономірності їх навчання, виховання, освіти.

Дизартрія — порушення мовленнєвої діяльності, зумовлене недостатністю іннервації мовленнєвого апарату.

Дизонтогенез у широкому розумінні — індивідуальний розвиток, що не збігається з умовно прийнятою нормою; психічний дизонтогенез — порушення розвитку психіки загалом та її окремих складових зокрема, а також стійке порушення співвідношення темпів і термінів розвитку окремих психічних сфер і різних компонентів усередині них.

Дислалія — порушення звуковимови за нормального слуху та збереженої іннервації мовленнєвого апарату.

Дисоціація — порушення взаємозв'язку психічних процесів.

Дисфорія — настрій, що характеризується роздратованістю, озлобленістю, похмурістю, підвищеною чутливістю до дій оточення зі схильністю до спалахів агресії, Дисфорія притаманна при органічних захворюваннях головного мозку, епілепсії, деяких формах психопатій.

Дисфункція — порушення функцій будь-якого органа або системи, переважно якісного характеру.

Діагностика (від грец. *diagnostikos* — здатний розпізнавати) — 1) розділ медицини, в якому вивчається сутність, методи, послідовні ступені розпізнавання хвороби; 2) процес розпізнавання хвороби й оцінювання індивідуальних біологічних і соціальних відмінностей суб'єкта, що полягає в цілеспрямованому медичному обстеженні, трактуванні отриманих результатів та їх узагальненні у вигляді діагнозу.

Диплегія - параліч м'язів обох верхніх або обох нижніх кінцівок.

Диплопія - порушення зору, при якому об'єкт здається подвоєним. Зазвичай, це наслідок паралічу або парезу одного або кількох зовнішніх м'язів ока.

Дискінезія - розлад рухів, обумовлений порушенням послідовності і інтенсивності їх компонентів.

Дискримінація - здатність розрізняти два однакових, одночасно нанесених подразнення.

Дисметрія - нездатність управляти амплітудою та силою довільних рухів.

Дистонія - нестабільність м'язового тону, що призводить до утворення патологічних поз.

Дюшенна-Ерба параліч - ураження V і VI шийних сегментів, основними симптомами є приведення до тулуба ротованої руки, яка звисає, не згинається у лікті і не піднімається. При цьому зберігається рухливість кисті і пальців.

Екстрапірамідальна система - сукупність ядер головного мозку і рухових екстрапірамідальних шляхів, яка виконує мимовільну, автоматичну регуляцію і координацію складних рухових актів.

Екзогенний — зовнішнього походження, той, що зумовлений зовнішніми причинами (біологічними та соціальними).

Емоційна лабільність (емотивність) — легка зміна настрою, короткочасність і нестійкість переживань. Чим меншого віку дитина, тим вищою буде її емоційна лабільність. Для дорослої людини висока емоційна лабільність є ознакою інфантильності.

Емоційна ригідність ("в'язкість") — схильність тривалий час зосереджувати увагу на певних переживаннях, особливо неприємних, негативних. Зміна ситуації зазвичай не сприяє відповідній зміні настрою і переживань. При емоційній ригідності легко виникає злопам'ятність і мстивість. Така ригідність, як правило, поєднується з ригідністю у діяльності.

Емпатія (від грец. *empaíieia* — співпереживання) — здатність проникати в емоційний стан іншої людини. Розрізняють емпатію емоційну, що ґрунтується на сприйнятті емоційного стану іншої людини; когнітивну, основу якої становить інтелектуальний компонент; предикативну, спрямовану на передбачення дій іншої особи за певних обставин. Співпереживання — окрема

форма емпатії. Суттєве погіршення здатності до емпатії може бути ознакою невротизації (яка прогресує) особистості.

Ендогенний — внутрішнього походження, той, що зумовлений внутрішніми причинами.

Етіологія (від грец. *aitia* — причина, *logos* — вчення) — учення про причини й умови виникнення хвороби, недуги, патологічного стану.

Зайкання — порушення темпоритмічної організації мовлення, зумовлене судомним станом м'язів мовленнєвого апарату.

Іннервація - зв'язок органів і тканин організму людини і тварини з центральною нервовою системою, що здійснюється за допомогою нервових волокон.

Імпульсивність — схильність до скоєння необдуманих дій під впливом випадкових зовнішніх обставин або випадкових власних думок та емоцій; брак або недостатність планування власних дій і самоконтролю.

Інтелект (лат. *intellectus* – розуміння, розум) – термін, який спочатку використовувався для позначення лише раціональних форм мислення, але на сьогодні має широке розуміння і означає всю пізнавальну діяльність людини. Різні дослідники приділяють переважно увагу окремим його аспектам операційному (Ж. Піаже), прагматичному (А. Біне), творчому (В. Келер) та ін. Спробам тлумачити сутність інтелекту як сукупність здібностей протистоїть розуміння його як одного з трьох аспектів психіки, як цілого поряд із особистістю й діяльністю.

Інтеріоризація (лат. *interior* — внутрішній) — формування внутрішніх структур людської психіки шляхом засвоєння структур зовнішньої соціальної діяльності.

Інтровертність — замкненість, висока вибірковість у спілкуванні. Інтроверт з труднощами входить у новий колектив, зав'язує знайомства. Разом із тим відносини інтроверта зазвичай глибші й серйозніші, ніж у екстраверта.

Інфантилізм (незрілість, "дитячість") — збереження у психіці людини особливостей характеру, притаманних більш раннім стадіям розвитку. Поняття інфантилізму стосується переважно особистісного й емоційного розвитку. Особливим є явище психофізичного інфантилізму, що характеризується затриманим розвитком організму в цілому.

Іррадіація - поширення процесу збудження або гальмування в центральній нервовій системі або поширення відчуття болю за межі безпосередньо враженого місця або органа.

Катамнез — сукупність даних, отриманих після закінчення курсу лікування або психолого-педагогічної роботи з дитиною.

Когнітивні процеси — пізнавальні психічні процеси, спрямовані на пізнання навколишнього світу. До цих процесів належать: відчуття, сприймання, мислення, уява. Пам'ять і увагу слід розглядати як такі, що забезпечують когнітивні процеси.

Комунікативна функція мовлення — функція спілкування.

Конформність — намагання "бути таким, як усі", відсутність власної думки і некритичне підпорядкування більшості.

Корекція (лат. correctio — виправлення) — виправлення порушень, повернення до норми психічних властивостей, що відхилилися від неї.

Латентний — прихований, який зовнішньо не виявляється (патологічний процес), початок захворювання.

Лексикон — словник, запас слів, яким володіє людина.

Логоманія — патологічна балакучість.

Логопатія — загальна назва мовленнєвих порушень.

Логопсихологія — галузь спеціальної психології, в якій вивчається психічний розвиток осіб з порушеннями мовлення.

Локалізація відчуття - здатність точно встановити місце нанесення подразнення.

Міопатія - захворювання, яке характеризується первинною прогресуючою дистрофією скелетних м'язів.

Мислення — процес опосередкованого й узагальненого відображення людиною предметів та явищ об'єктивної дійсності в їх зв'язках. Мислення — це складна пізнавальна діяльність, специфічна форма абстрактного пізнання дійсності. Мислення дає можливість наукового пізнання світу, передбачення і прогнозування розвитку подій. Рівень розвитку мислення визначає, якою мірою людина здатна орієнтуватися в навколишньому світі, як вона панує над обставинами та собою.

Мова — система знаків, яка є засобом спілкування, мисленнєвої діяльності, передачі інформації від покоління до покоління та її зберігання. Мовні одиниці (фонема, морфема, лексеми, словосполучення, речення) та зв'язки між ними утворюють складну органічну структуру мовної системи.

Мутизм (від грец. mutua — німий) — припинення мовленнєвого спілкування внаслідок тяжкої психічної травми. Мутизм має тимчасовий характер і належить до групи невротичних реакцій.

Невралгія - інтенсивний нападоподібний біль, що поширюється по ходу нерва або його гілок.

Невропатія (нейропатія) - 1) незапальне ураження нерва або нервів (полінейропатія); 2) невропатичний розвиток особи.

Невроз — зворотне порушення психічної діяльності. Розрізняють три його основні форми: неврастенія, істерія, невроз нав'язливих станів.

Негативізм — протидія вимогам, або немотивована відмова від контактів.

Неуважність — нестійкість уваги, виявляється у підвищеній реактивності на зовнішні подразники, недостатній зосередженості на об'єкті відображення. Неуважність може бути виявом функціонального або органічного порушення здатності до зосередженої цілеспрямованої діяльності, що негативно позначається на процесі пізнавальної та практичної діяльності.

Олігокінезія - зменшення об'єму рухів. Зазвичай поєднується з брадікінезією і ригідністю, є проявом паркінсонізму.

Онтогенез (від грец. ontos — єство, genesis — походження) — процес розвитку індивідуального організму, тобто сукупність послідовних

морфологічних, фізіологічних та біохімічних перетворень організму від його зародження до кінця життя.

Особистість — людина як суспільний, соціалізований індивід. Особистістю не народжуються, вона формується у процесі набуття соціально-культурного досвіду. Фактором, що консолідує особистість, є утворення уявлення про себе як самостійну частину суспільства, усвідомлення власного Я, що вперше виникає майже у три роки і завершується офіційним визнанням суспільства у вигляді різних громадянських прав (видача паспорта, право голосування, право на шлюб). Людина, яка стає особистістю, має певний рівень психічного розвитку, у зв'язку з чим вона здатна керувати власною поведінкою, діяльністю. Особистість характеризується спрямованістю, характером, здібностями й темпераментом.

Параліч - повна втрата рухових функцій.

Парез - часткова втрата рухових функцій.

Пароксизм - гостре, короткочасне, скороминуще порушення функції якогось органу або системи, синонім терміну "напад".

Пам'ять — процеси організації та збереження людиною її попереднього досвіду. Це необхідна умова психічного розвитку людини. Основними процесами пам'яті є: запам'ятовування, зберігання, відтворення і забування. Залежно від матеріалу, що запам'ятовується, розрізняють образну, словесно-логічну, емоційну, рухову пам'ять тощо. За тривалістю утримання матеріалу пам'ять може бути короткочасною, довготривалою, оперативною.

Парціальний — частковий, належить до окремих частин.

Патогенез (від грец. pathos — страждання, хвороба, genesis — походження) — 1) учення про загальні закономірності розвитку, перебігу та кінця хвороби; 2) механізм розвитку конкретної хвороби, патологічного процесу або стану.

Патологія — наука, що вивчає закономірності виникнення і розвитку хвороб, окремих патологічних процесів і станів.

Персеверація — нав'язливе повторення одних і тих самих попередніх рухів, слів, фраз, образів, думок. Розрізняють моторну, сенсорну й інтелектуальну персеверацію.

Підсвідоме — 1) сукупність психічних процесів, актів, станів, зумовлених явищами дійсності, вплив яких суб'єкт не усвідомлює; 2) форма психічного відображення, в якій образ дійсності та ставлення до неї суб'єкта не є предметом спеціальної рефлексії. У підсвідомому неможливий довільний контроль здійснюваних суб'єктом дій та оцінювання їх наслідків.

Плексалгія - біль, пов'язаний з ураженням нервового сплетення.

Постнатальний — післяпологовий, післяродовий.

Психодіагностика — галузь психології, в якій розробляються методи виявлення та визначення індивідуально-психологічних особливостей особистості. Основними завданнями психодіагностики у дефектології є: встановлення первинного дефекту, що спричинив порушення розвитку дитини, передбачення перспектив розвитку.

Психотерапія — галузь практичної психології, спрямована на лікування й корекцію поведінки шляхом психічного впливу на хворого. У широкому розумінні психотерапія — це надання психологічної допомоги здоровим людям з метою подолання життєвих психологічних проблем. Основними сферами застосування є: психіатрія, особливо неврозологія, психосоматична медицина і загальномедична практика.

Психофізіологія — галузь міждисциплінарних досліджень на межі психології та нейрофізіології, спрямованих на вивчення психіки разом з її нейрофізіологічним субстратом.

Реабілітація — 1) відновлення у правах; 2) відновлення доброго імені, репутації; 3) відновлення або компенсація порушених функцій організму та працездатності хворих й інвалідів. Тобто це повернення хворого до нормального життя в межах його психофізичних можливостей. Реабілітація — комплексна, багатоетапна система медичних, соціально-психологічних, педагогічних заходів, спрямованих на усунення чи пом'якшення вад розвитку дітей-інвалідів і дітей з обмеженими фізичними та розумовими можливостями, інтеграцію в соціум, залучення до громадського життя і праці.

Ригідність (від лат. *rigidus* — жорсткий, твердий) у психології — недостатність пластичності або повна неспроможність, нездатність корегувати програму власної діяльності відповідно до вимог ситуації. Розрізняють: 1) когнітивну ригідність, що характеризується труднощами перебудови сприймання і уявлень у новій ситуації; 2) афективну, для якої властива скутість афективних, емоційних відгуків на нові об'єкти емоцій; 3) мотиваційну, яка виявляється у зв'язку з труднощами за необхідності перебудови системи мотивів в умовах, що потребують гнучкості та змін поведінки.

Риси особистості — стійкі елементарні, індивідуальні психологічні властивості людини, що характеризують її як особистість. Риси особистості можуть бути визначеннями характеру, мотивами поведінки та ін.

Розгальмованість — процес, який виявляється у надмірній рухливості, метушливості, незібраності, непосидючості дитини. Психомоторна розгальмованість часто поєднується з нестійкістю уваги, відволіканням, підвищеною виснажливістю, імпульсивністю. Розгальмованість особливо характерна для дошкільного та молодшого шкільного віку, спостерігається у дітей з різними проявами інфантилізму, затримкою психомоторного розвитку, загальним психічним недорозвитком тощо.

Симпатикотонія - переважання тону симпатичної частини вегетативної нервової системи над тонусом її парасимпатичної частини.

Синкінезія (співдружні рухи м'язів) - фізіологічні, наприклад, ритмічні рухи рук при ходьбі, або патологічні, що є одним з проявів центрального паралічу, а в ділянці обличчя - постпаралітичної контрактури мимічних м'язів.

Синергія (співдружна робота м'язів) - наприклад, відхилення тулуба у бік, протилежний до навантаженої руки та функція мозочка.

Сенсорний (від лат. *sensus* — почуття, відчуття) — чуттєвий, пов'язаний із відображенням дійсності за допомогою відчуттів і сприймань.

Сигнальні системи — способи регуляції поведінки живих істот у навколишньому середовищі, властивості якого сприймаються головним мозком у вигляді сигналів, що сприймаються органами чуття як відчуття кольору, звуку, запаху тощо (перша сигнальна система), або подаються у знаковій системі — мова, звуки музики, малюнки, схеми, виразні рухи тощо (друга сигнальна система). Це поняття І.П. Павлов (1938), який запровадив його, характеризував так: "Тварини до появи сімейства *homo sapiens* взаємодіяли з навколишнім світом тільки за допомогою безпосередніх вражень від різноманітних його агентів, що діяли на різні рецептори тварин і передавали імпульси у відповідні клітини центральної нервової системи. Ці враження були єдиними сигналами від зовнішніх об'єктів. У людини з'явилися, розвинулися і надзвичайно удосконалилися сигнали другого ступеня, сигнали цих первинних сигналів — у вигляді вимовлених, почутих і побачених слів. Нові сигнали використовувалися на позначення всього, що люди безпосередньо сприймали як із зовнішнього, так і з внутрішнього світів, їх вживали не тільки під час спілкування, а й наодинці з собою".

Симптом — характерний вияв, ознака психічних або органічних порушень і захворювань, що свідчать про зміни нормального функціонування організму або психіки.

Синдром — комплекс симптомів хвороби, пов'язаних однаковим походженням.

Складний дефект — поєднання двох або більше дефектів розвитку, що є не лише сумою дефектів, а й зумовлюють якісно своєрідну структуру психічного дефекту.

Спазм - мимовільне скорочення м'яза, що не супроводжується негайним його розслабленням.

Стан — становище системи, за якого істотні якості є відносно стійкими. Займає проміжне положення між швидко мінливим психічним процесом і стійкою властивістю особистості.

Тетрапарез (тетраплегія) - парез (параліч) усіх кінцівок.

Темперамент — динамічний аспект психічних реакцій людини: їх темп, швидкість, ритм, інтенсивність. Темперамент разом із характером і здібностями характеризує індивідуальні особливості особистості. Є такі типи темпераменту: меланхолічний, сангвінічний, флегматичний, холеричний.

Тривожність — психологічний стан підвищеного занепокоєння, емоційної напруги людини.

Увага — зосередженість діяльності суб'єкта у певний момент часу на реальному або ідеальному об'єкті (предметі, події, образі, думці тощо) під час одночасного абстрагування від інших. До основних властивостей уваги, що визначаються експериментально, належать: вибірковість, обсяг, розподіл, концентрація, стійкість, здатність до переключення. Розрізняють три види уваги: мимовільна, довільна, післядовільна.

Фенотип — сукупність усіх ознак і властивостей організму, що сформувалися у процесі його індивідуального розвитку (онтогенезу). Фенотип

визначається взаємодією генотипу, тобто спадкової основи організму, з умовами середовища, в яких відбувається його розвиток.

Функціональний розлад — загальний термін для позначення будь-якого розладу певної функції, причиною якого не є органічна патологія. У практиці це поняття використовується для позначення: а) тих розладів, під час яких не виникає жодної відомої органічної патології; б) порушень, за яких відомо, що немає специфічної органічної патології, яка могла б безпосередньо відповідати за ці симптоми.

Характер (від грец. character — риса, особливість) — сукупність стійких індивідуально-психологічних особливостей конкретної людини, що виявляються в різних видах її діяльності та поведінки, підструктура особистості.

Церебральний — мозковий.

7.3 Рекомендована література

Основна:

1. Бадалян Л. О. Детские церебральные параличи / Бадалян Л. О., Журба Л. Т., Тимонина О. В. — К. : Здоровье, 1988. — 323 с.
2. Восстановительное лечение детей с поражением центральной нервной системы и опорно-двигательного аппарата : учеб.-метод. пособие / под ред. И. В. Добрякова, Т. Г. Щедриной. — СПб. : СПбМАПО, 2004. — 317 с.
3. Восстановительное лечение детей с перинатальным поражением нервной системы и детским церебральным параличом / Семенова К. А. — М.: Закон и порядок, 2007. — 616 с.
4. Гордон Н. Инсульт и двигательная активность. — К.: Олимпийская литература, 1999. — 127с.
5. Порада А.М. Основи фізичної реабілітації: Навч. посібник / А.М Порада, О.В. Солодовник, Н.Є. Прокопчук.- 2-е вид. — К.: Медицина, 2008.- 248 с.
6. Синельников А.Д. — Атлас анатомии человека, т.ІІІ, 1963. 1. Пулатов А.М., Никифоров А.С. Пропедевтика нервных болезней. -Ташкент, 1979.
7. Мисюк Н.С., Гурленя А.М. Нервные болезни. Основы топической диагностики. -Минск, 1984.
8. Ромоданов А.П., Мосийчук Н.М., Холопченко Э.И. Атлас топической диагностики заболеваний нервной системы. - К., 1979
9. Триумфов А.В. Топическая диагностика заболеваний нервной системы. - М., 1996.-247 с.
- 10.Марченко О. К. Фізична реабілітація хворих із травмами й захворюваннями нервової системи: навч. посібник. — К.: Олімпійська література, 2006. — 196с.
- 11.Невропатологія: підручник / В. М. Шевага, А. В. Паєнок, Б. В. Залорозна. — 2-е вид, перероб. і доп. — К.: Медицина, 2009. — 656с.

12. Нервові хвороби / Віничук С.М., Дубенко Є.Г. / .-К.:Здоров'я, 2001.- 696 с.
13. Нервові хвороби: Підручник: Пер. з рос. / О.А.Ярош, І.Ф.Криворучко, З.М.Драчова та інш. За ред. проф. О.А. Яроша /. - Київ: Вища школа, 1993. - 487с.
14. Нервные болезни: Учебник / Е.И.Гусев, В.Е. Гречко, Г.С. Бурд; под ред. Е.И. Гусева.-М.: Медицина, 1988. -640 с.
15. Фізична реабілітація при захворюваннях нервової системи: навч. посібник / Д. М. Воронін, Є. О. Павлюк. – Хмельницький: ХНУ, 201. – 143с.

Допоміжна:

16. Справочник по реабилитации / Н. А. Генш , Т. Ю. Клипина, Ю.Н.Улыбина. – Ростов н/Д : Феникс, 2008.- 348 с.
17. Физическая реабилитация: учебник для студентов высших учебных заведений под общей ред. проф. С. Н. Попова.- Изд. 5-е.- Ростов н/Д: Феникс, 2008.- 602 с.
18. Таран І. В. Особливості авторських методик фізичної реабілітації при спастичних формах дитячого церебрального параліча / Таран І. В. // Наука сьогодні: теорія, методологія, практика : сб. ст. Междунар. науч.-практ. конф. – Вроцлав, 2013. – С. 86 – 95.
19. Епифанов В.А. Восстановительная медицина: Справочник /- М.: ГЭОТАР- Медиа, 2007. - 592 с.
20. Бандуріна К. В. Фізична реабілітація дітей з церебральним паралічем в умовах спеціальної школи : метод. рек. / К. В. Бандуріна. – Запоріжжя : Вид-во Класичного приватного університету, 2009. – 103 с.
21. Воронін Д. М. Церебральний параліч та реабілітація його спастичних форм / Д. Воронін, В. Трач. – Хмельницький : ХНУ, 2008. – 55 с.
22. Зайчик А.Ш., Чурилов Л.П. Основы общей патологии. – СПб: Специальная литература, 1999
23. Коляденко Г.І. Анатомія людини: Підручник. – К.: Либідь, 2001.- 384 с.
24. Патолофізіологія: практикум/ Под ред. В.Ю. Шанина. – СПб: Питер, 2002. - 736 с.
25. Основи фізіології людини. Підручник для ВНЗ, у 2-ох томах, під редакцією акад. РАМН Б. И. Ткаченко. СПб., 1994. Т.2-413 с.
26. Патологічна фізіологія. Підручник для ВНЗ, за редакцією Ю. М. Захарова. СПб.; 1995.-486 с.
27. Епифанов В.А. Лечебная физическая культура. – М.: Гэотар-МЕД, 2002. – 554 с.
28. Журавлева А.И., Граевская Н.Д. Спортивная медицина и лечебная физкультура. – М.: Медицина, 1993. – 432 с.
29. Лечебная физкультура в системе физической реабилитации. Руководство для врачей (под. ред. А. А. Каптелина, И.П.Лебедевой). – М.: Медицина, 1995. – 398 с.

30. Кадыков А. С. Реабилитация неврологических больных / А. С. Кадыков, Л. А. Черникова, Н. Шапаронова. – М. : МЕДпресс-информ, 2008. – 560 с.
31. Каптелин А.Ф. Лечебная физическая культура в системе медицинской реабилитации: Руководство для врачей. – М: 1985.- 428с.
32. Коган О.Г. , Найдин В.Л Медицинская реабилитация в неврологии и нейрохирургии. – М.: 1988. – 286 с.
33. Кочесов В.А. Основы интенсивной реабилитации. Травма позвоночника и спинного мозга. ЭЛБИ - СПб., 2005-128 с.
34. Курако Ю.Л., Вайсфельд Д.Н. Восстановительное лечение в условиях курорта больны, перенесших инсульт. – К.: Здоров'я, 1981. – 136с.
35. Столярова Л.Г., Ткачова Т.Р. Реабилитация больных с постинсультными двигательными расстройствами. – М.: Медицина, 1991.- 216 с
36. Справочник по неврологии /Под ред. Е.В. Шмидта – 2-е изд., перераб. и доп. – М.: Медицина, 1981. - 320с.
37. Стрелкова М.И. Физические методы лечения в неврологии: 2-е изд., перераб., и доп.-М.: Медицина, 1991.- 320 с.

7.4. Інформаційні ресурси

www.sport-health.com.ua

www.sportmedicine.ru

www.sportzal.com

www.nbu.gov.ua

www.likar.uz.ua

8. МАТЕРІАЛЬНО-ТЕХНІЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Форми занять	Наявне матеріально-технічне забезпечення	Необхідне матеріально-технічне забезпечення
Лекція	кафедральний ноутбук	проектор, приміщення з доступом до Інтернету
Практичне заняття	наочні та роздаткові матеріали, переносна дошка з відкривними листами паперу	спеціалізований кабінет № 34
Модульний контроль	Доступ до мережі Інтернет	приміщення комп'ютерного класу №28